

977 2752 463 00 6

👋 Hello! You're looking at *lipu tenpo*, a magazine written in Toki Pona. Maybe you're new and want to know more about this language. Great! This page hopes to answer some of your questions.

What is Toki Pona?

Toki Pona is an elegant minimal language. It was created by the Canadian linguist Sonja Lang in 2001. It has only got 14 letters and about 130 words.

Why would I learn Toki Pona?

Despite how tiny the language is, it is still possible to describe any concept with it. This might fascinate you. Maybe you just want to take a break from the complex world we live in. Or perhaps you just want to talk to your friends without others knowing what you're saying.

How can I learn Toki Pona, and where can I use it?

There is the official book: *Toki Pona: The Language of Good* by Sonja Lang. It teaches how to use Toki Pona. Sonja made a *Toki Pona Dictionary* too. There are also several free online courses. You can find Toki Pona groups and learning resources on tokipona.org, the official website, as well as on our own website: liputenpo.org. **I**

Do you want to contribute?

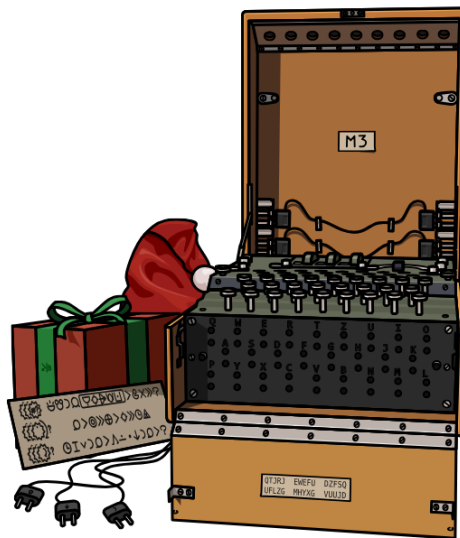
That's great! You can join us on liputenpo.org. We communicate in a Discord server.

sina wile pali tawa lipu tenpo la
o tawa lipu liputenpo.org · lon
ona la sina ken tawa ma mi · jan
pali li toki lon ona · sina kama
lon kulupu la ni li pona a ·

All text and images in this document are licenced under a **CC BY-SA 4.0** licence, unless indicated otherwise.

sina wile pana anu ante e ijo pi
lipu ni la o lon nasin · nimi nasin
li lon poka pi ijo ni la o lon ona ·
tawa ijo ali ante pi lipu ni la
o lon nasin CC BY-SA 4.0 ·

lipu tenpo

nanpa len

jan pali

waso Aki + jan Alonola + kala Asi
+ kije En Ken + jan lili Enta + jan Kekame
+ jan Ke Tami + jan Masa + mute ante
+ jan Palisona + jan Tumu + jan Wemi
li toki.

jan Alonola + kala Asi + jan Kasape
+ jan Lapate + jan Siwa + jan Tumu
li alasa e pakala toki.

jan Alonola + kala Asi + jan Ke Tami
+ jan Wemi li sitelen.

jan Simo li sitelen e sitelen sinpin.

kala Asi + jan Kasape li sijelo e lipu.

jan Alonola + jan Kasape + jan Sonatan
li lawa e kulupu.

o kama pona lon lipu tenpo!

open la kala Asi li toki
e ijo suli pi tenpo sike pini.

kin la ijo mute lon lipu ni
li len.

ni la o kama sona
e len ma
e open pi len jan
e nasin len tawa pona
e len pi akesi moli...

pini la jan Wemi
en jan Ke Tami
li sitelen suwi e len.

o len pona
o lukin e lipu tenpo!

– jan Sonatan

jo

kulupu 3 sike soweli li kama pini

pilin 4 o weka e len sona

6 tawa ma suli Amelika

sona 6 len len pi ma Sonko

8 jan li open len e ona
tan seme?

9 nasin len
tawa ma pona

10 musi Toki En Tawa

10 jan en ma Antasika

12 len akesi li seme?

musi 13 o len e mi kepeken olin

14 seme li mi

14 kijetesantakalu o

15 mi supa

lipu ni li tan kulupu
lipu tenpo e.V. ·

kulupu ni li lon ma Aken ·
ona li lon ma Tosi ·

mi pana e lipu ni
lon tenpo nanpa 2026 ·

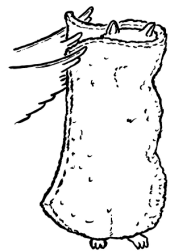
mi supa

→ mi supa.

kon lete li kama lon lupa.
ona li pilin e sinpin mi,
li open e kute mi.
tenpo pimeja li weka la,
kalama pi waso mute li wan.
tan ni la,
mi ken ala kute e waso wan.

sona mute li kama lon lawa mi.
ona li awen ala, li utala.
lape li weka.
sona li suli.
o pilin! mi lon.
tenpo suno sin li kama.

mi supa.
kon lete li kama lon lupa.
ona li uta e len oko mi,
li open e lukin mi.
tenpo suno li kama la,
nena suli li jo e len walo.
tan ni la,
mi ken ala lukin e sinpin kiwen.

㊦)P×»≈

tan jan Kekame

sona mute li kama lon lawa mi.
ona li awen ala, li utala.
lape li weka.
sona li suli.
o pilin! mi lon.
tenpo suno sin li kama.

mi supa.
mi ken ala sona e pini e kama.
mi awen taso lon ni: mi lon.
jan li toki. mi kute e ona.
sama la, toki li kama e pilin mi.

sona mute li kama lon lawa mi.
ona li awen ala, li utala.
lape li weka. sona li suli.
o pilin! mi lon.
tenpo suno sin li kama.

sona mute li kama lon lawa mi.
ona li lanpan e lape mi.
mi kute ala kute e sona ni?
o pilin! mi lon.
tenpo suno sin li kama.

mi tawa.

I

≈)Π6>VU

seme li mi

tan jan Alonola

= mi kama tan kili loje jelo tan ona la jan li pali e ko ko li lon la mi pini ala o pana e telo mama¹

suwi ala la mi moku nasa ni la sina ken pana e ona mi suwi li pona tawa jan lili telo nasa li ken lon insa mi

mi ken kiwen li ko li telo mi ken pimeja anu walo mi mute tu tu li lon insa pi lipu tenpo mun pona

sike soweli li kama pini

tan kala Asi

→ **tenpo sike pini li sike soweli.** ken la sina wile sona. mi toki e soweli tan seme a? ni li tan nasin tenpo pi ma Sonko anu seme? ala a! nasin pi ma Sonko la tenpo sike ni li tenpo akesi. tenpo sike pi toki mi li sike nanpa 2025. nasin nanpa pi toki pona la ni li sike nanpa MAML. kalama pi nimi MAML li sama nimi soweli pi toki Inli. musi lili toki a.

tenpo sike MAML li suli tawa kulupu pi toki pona. mi kulupu li pali mute a. tenpo pini poka la, sike li pini. ni la mi o toki e ijo suli ale ona!

jan li kulupu li musi lon ma. kulupu li kama lon ma Sanpansiko, lon ma Ansetan, lon ma Lanten, lon ma Sijato, lon ma Sapu kin. lipu tenpo nanpa kala la, jan Kasape li toki e tenpo kulupu pi ma Ansetan. lipu tenpo nanpa lon la, jan Ke Tami li toki e tenpo kulupu pi ma Sapu. sina lon ma Mewika anu lon ma Kanata anu lon ma Elopa la, ken suli la, sina kin li ken kama lon kulupu! mi lon ma weka li ken ala. taso mi sona e ni: jan li kama lon poka la, tenpo musi li pona e pilin ona, li wawa e wile kulupu ona.

lipu tenpo luka li kama! ni li lipu tenpo nanpa kala, nanpa kokosila, nanpa supa, nanpa pilin, nanpa lon. sike sin la nanpa len kin a li kama! lipu ale la jan li pana e toki, li alasa pona e pakala toki, li pana e sitelen,

li nasin e toki e sitelen lon lipu. ni ale li wile e pali suli a! taso kulupu li awen pali, li pini ala. sike ni la mi kin li kama pana e pali mi tawa kulupu. pali ni li musi tawa mi, li pona tawa kulupu. jan ale pi toki pona li ken pana e toki e sitelen e musi e pona mute ante tawa lipu!

seme li soweli? mun #T la mi en jan Ke Tami li kama sona a! mi pali e lipu. lipu la jan li ken lukin e sitelen li ken toki e soweli e akesi e waso e kala e pipi e kasi e ante mute. lipu li wan e sona ale. tenpo mute la jan li toki e nimi ijo lon toki Inli li wile sona e ni: “a, ijo ni li seme lon toki pona?” lipu wawa pi jan Ke Tami la mi ken pana e sona kepeken pali lili a. ni li pona e kama sona!¹

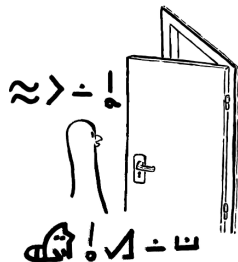
sin kulupu ale li lon poki lipu sina! mun #TW la mi open e lipu sin. lipu la mi toki Inli e ale kulupu. jan li pana e toki ona, li sitelen e ijo pona, li pali e ilo pona, li toki pona e kalama la, mi ken toki e ni ale li pana e lipu tawa poki sina. tenpo ale la sina sona e sin kulupu! jan mute a li jo e lipu mi! (mute ona li LAMTW lon tenpo sitelen mi, li ken suli sin lon tenpo sina.) sina kin li ken kama jo e ona.²

kulupu pi sitelen pona li kama lon! jan sona pi sitelen pona li kama kulupu, li toki mute e nasin ilo. sina ken lukin e lipu ona. mi wile ala toki suli e kulupu tan ni: pali ona li pini ala a. taso tenpo kama la, ken la, mi anu jan ante kulupu o toki suli e ona a!³

lipu ale pona li kama lon poki wan! sike pini la mi en jan Juwan en jan Kita en jan vivi li open e pali suli. mi wile poki e lipu ale pi toki pona. tenpo lon la poki li jo e lipu LLLA.⁴

kijetesantakalu o

tan jan Ke Tami

tan seme la kulupu li wile e poki pi lipu ale? lipu ale li lon poki wan la mi ken awen e toki ale lon tenpo suli. poki mute li lon la ni li ken ike. poki mute li lili la kulupu li ken weka e ona tan sona. toki pi tenpo weka li ken weka tan sona kulupu. ike a! poki li wan la jan li ken lukin e toki pini kepeken wawa lili.

lipu sin pi kama sona li pona tawa jan mute! mun #TT la mi pali e lipu Wasona. lipu ni la jan li ken kama sona toki. jan li lukin e toki lon lipu, li kute e toki, li pali musi e toki. lipu li wan e ale pona tan lipu pi jan Lentan, tan lipu pi soweli Sika, tan lipu pi mun Kekan San, li pona lili e ike lili ona. mi wile e ni: jan ale o kama sona toki kepeken lipu pona, kepeken ala lipu nasa pi tenpo pini, kepeken ala ilo ike tan jan pi toki pona ala. kulupu kin li ken pona e lipu mi!⁵

jan mute li pali e musi! mun #LW la jan Tekinowi en jan Netakin li open e utala musi. jan o pali e musi ilo o pana e ona tawa kulupu. kulupu li lukin e musi ale li nanpa e ona. musi seme li musi nanpa wan? o lukin e ale ona lon lipu! kin la sike Sapi li toki tawa jan pi pali musi. sina ken kute e toki ona lon lipu Jutu.⁶

suno pi toki pona li musi wawa! mun #LTW la mi kulupu li pana e toki musi e toki sona e kalama wawa e musi pona lon suno wan lon pimeja wan kin. tenpo sike ale la mi ni. ona li wile e pali suli. taso ona li musi suli kin tawa kulupu! wile la o lukin e ale ona.⁷

sina ken kute e kalama pi toki pona lon tenpo ale! suno pi toki pona li pini la mi pini ala e pana kalama. ni la ilo sin li kama! ilo la sina ken kute e kalama pona lon tenpo ale lon ilo Jutu lon ilo Tuwisi kin. jan Alin en ilo Sasi li pali pona e ilo!⁸

tenpo ale la kulupu li wile pona e kulupu. lon la pali suli li awen lon tenpo kama, lon sike sin. ken suli la pona sin li tawa kulupu a!

¹ <https://antotokipona.infinityfreeapp.com/soweli/soweli.php>

² <https://sin-kulupu.pona.la/>

³ <https://sitelenpona.org/>

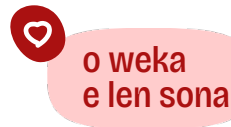
⁴ <https://lipu.pona.la/>

⁵ <https://wasona.com/>

⁶ <https://itch.io/jam/mu/>

⁷ <https://suno.pona.la/>

⁸ <https://kute.pona.la/>

tan mute ante

→ **tenpo pini poka la** suno sona pi selo pimeja li lon ma Pasiju a! taso nasin kulupu pi ma ale li awen toki e ni: jan pi selo pimeja li ike. suno ni la (suno ale a la) jan o sona e pakala pi nasin kulupu ni, o alasa ante e nasin kulupu. o kama sona e ni: jan pi selo pimeja li pali e pona mute mute a! kama sona o lon tan ni: kulupu li len e sona. tomo pi pana sona li... pana ala e sona ni.

li ken kama suli. akesi pi ma seli li kama suli la, len li weka. taso selo akesi li ken lon ala anpa pi len waso. selo ona li len ala, sama jan, sama soweli suli.

tenpo ni la, jan li sona e ni: akesi pi tenpo weka mute li ken sama ijo mute tawa lukin. selo akesi li ken sama akesi, li ken len waso, li ken len ala.

I

o len e mi kepeken olin

tan jan Wemi

len akesi li seme?

tan waso Aki
sitelen li tan jan ke Tami

→ **akesi suli li ken wawa tawa jan.** jan li lukin e kiwen moli pi akesi pi tenpo weka mute (Dinosauria) la, ona li toki insa: “akesi ni li seme tawa lukin? selo ona li len seme?” tenpo mute la, sijelo pi akesi moli la, kiwen insa li awen taso lon tenpo mute suli.

tenpo pini la, jan sona li toki: “kiwen moli ni li sama akesi, la selo li sama akesi kin! ona li jo e nena lili mute a!”

ni la, jan mute li sitelen e akesi kepeken selo ni. taso selo akesi li awen taso lon kiwen pi mute lili, li ken suli mute. tenpo sike #MALW la, jan sona li kama jo e kiwen akesi pi awen selo. akesi moli pi moku kasi (Dakota, hadrosaur) li kama kiwen la, kiwen li awen e sijelo ona e selo ona. lupa pakala li awen kin. nena pi selo ona li suli, li lili.

tenpo #LLLTWAMMMW la, jan sona li kama jo e kiwen waso (Archaeopteryx). ni li awen e kiwen moli, e len waso. jan mute li toki: “a! ni li waso pi tenpo nanpa wan!” jan sona ante li lukin e kiwen ni la, ona li toki: “sijelo pi akesi ante li ken sama sijelo waso. len pi akesi ni li ken ala ken sama len waso?”

tenpo sike #LLTTAMMMMLLW la, jan sona li kama jo e kiwen akesi... pi len waso (Sinosauropteryx). sijelo ona li sama akesi,

taso selo ona li sama waso a! akesi pi sijelo sama waso li ken a len sama waso! jan sona li kama jo e kiwen mute pi len waso kin.

jan sona li ken lukin e ijo pi kule len kepeken ilo lukin pi ijo lili a. ni la, jan li sona e kule pi akesi ni. akesi waso pi luka waso tu tu (Microraptor) li pimeja.

akesi Sinosauropteryx li kule sama kijete-santakalu loje. len waso li ken lon kiwen pi ko kasi kin. tenpo sike #MALLW la, jan sona Lida Xing li kama jo e kiwen pi ko kasi lon ma esun pi ko kasi lon ma Mijama. kiwen pi ko kasi ni li awen e linja monsi pi akesi waso, e len waso!

ni la, jan mute li sitelen e akesi ni kepeken len waso. jan sona li toki: “akesi ale a pi sijelo sama waso li len ala len waso?” tenpo ni la, jan sona li toki: ala. selo akesi li pana e seli. akesi suli li ken len waso lon ma lete tan ni: len li awen e seli. taso, akesi suli li lon ma seli la, len li jo e seli mute a! seli mute li ken moli e akesi suli. akesi lili en waso li ken len waso tan ni: kon li ken lete e akesi lili e waso. taso, akesi lili mute

tenpo pini la jan pi ma Elopa li lanpan e jan pi ma Apika, li tawa e ona tawa ma Amelika tan pali, li pana e mani ala tawa ona. jan lawa li wile len e ike ni la ona li toki e ni: jan pi ma Apika li ike. taso ni li lon ala a!

sona pona la jan ale li tan ma Apika a. ni la jan pi ma ni li ante mute li toki lon toki mute a kepeken sitelen mute. ma tomo Tunputu (Timbuktu) la jan li toki e sona mute! jan li sona li nanpa e suno e sewi, li sona e kasi misikeke, li toki e tenpo pini e nasin lawa e nanpa, li musi li kalama musi. ma Masi (Egypt) li pali e tomo suli e sitelen musi e lipu mute e sona mute.

ma Apika li jo e moku mute e toki mute e kiwen mute, li esun mute. ma Apika li jo e wawa mute a!

ma Amelika kin la sona mute li len. jan pi selo pimeja li pali e ma e tomo mute li kama jo e mani ala, li utala. utala la ona li kama wawa. ni la nasin ni li weka! taso pana sona li len e ni li toki e ni: jan lawa li weka e nasin ike aaa! taso, utala li lon ala la ike li awen.

nasin kulupu ike la suli la jan pi selo walo li kama sona pona. taso jan mute pi selo pimeja li sona pona li pali pona. o sona e pali ona!

jan Pasisa Pe (Patricia Bath!) li pali e ilo pi pona lukin. lukin sina li kama walo la ilo ona li ken pona e sina! jan Mali Selo (Marie Taylor) li wile sona e ni: tenpo wan la kasi li kama suli, tenpo ante la kasi li unpa. tan li seme? kulupu Nasa (...NASA) la jan Kaselin Sonson (Katherine Johnson) en jan ante mute pi selo pimeja li pali nanpa. jan li tawa mun a la ona li alasa e nasin tawa! tenpo ni la ilo nanpa li lon ala la jan o pali nanpa.

kin la jan pi selo pimeja li pali e kalama musi, li pali e nasin sin pi kalama musi! jan Oseta Sape (Rosetta Tharpe) en jan Son Kosen (John Coltrane) en jan Sa Pewi (Chuck Berry) en jan ante mute li ni a. kin la pali pi mani ala la jan pi selo pimeja li pali e kalama musi mute li toki e ni: tenpo pona o kama.

taso, sona pona li len taso ala. sona ike li ni kin a! ike mute pi nasin kulupu ni li len. ike wan la sona sijelo meli la open ona li len. tomo pi pana sona li toki e ni: jan Melijan Sin (Marian Sims) li open e sona sijelo meli. taso, tomo li len e ni: jan Melijan li pakala e sijelo pi jan mute pi selo pimeja. ike ante la alasa sona pi ma Taseki (Tuskegee) la sijelo pi jan mute li kama ike, li misikeke ala li moli.

kin la kulupu mute li wile ante e nasin kulupu, la jan lawa li len e ona. li pakala e ona. li moli e ona. pona la jan sona mute li lon a! ni la sina ken kama sona e ijo mute pi jan ale, e wawa e pona pi jan ale.

o weka e len sona!

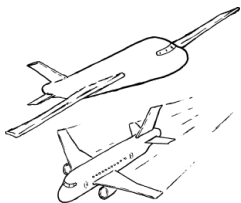
tawa ma suli Amelika

tan jan Palisona
sitelen li tan jan Ke Tami

→ **mi toki e nasin mi.** poka ni la, sina ken kama lukin e nasin sina. sina kama lon nasin ante lon tenpo suli ni anu seme?

toki suli mi li open lon tenpo sike 2020. sina sona: jan ale li kama monsuta tan jaki sijelo. mi lon ma tomo Pelin. mi pilin pona lili. kulupu jan tomo mi li wile lili e kulupu pi jan pona mi, li wile e ijo mute. “mi o ni. mi o ni.” a! kin la, jan pona li kama weka tan mi. mi pilin ike. mi kama wile tawa weka. tenpo pini la, mi wile kama sona e toki Epanja. ni li tenpo tawa ni! mi tawa ma suli Amelika a.

tomo tawa kon la, mi sitelen e toki pona tawa jan mi, tawa kulupu mama mi. pilin mi li suli tan ni: tenpo ala la, mi weka tan ma suli Elopa. kepeken sona lili pi toki Epanja la, mi kama jo e jan pona mute. ona en jan lili pi toki lili a li pana e sona toki tawa mi. ni a li nasin pona! mi jo e mani lili. mi kama jo e mani kepeken kalama musi. palisa pi kalama kon li pona tawa jan.

jan pi ma Ulukawi¹ li pona mute tawa jan tawa. jan li toki e ni: “o tawa tomo mi. o pona e tomo mi. mi o pana e pan e tomo.” mi sona ala e nasin. taso jan li pana e nasin tawa mi. mi lukin li pilin e suno wawa, e telo suli, e nena ante e ale pi ma Ulukawi. ale jan pi ma weka li sama jan pi ma mi a! mi jan tawa li kama jo e tomo sin lon tenpo sin, taso tenpo suli poka la, mi kama jo e tomo. nasin ni li pini lon poka pi mije olin mi. mi en ona li olin tan ni: mi tu li tan ma weka, taso mi jo e pilin sama. **I**

¹ toki Epanja la *Uruguay*

len len pi ma Sonko

tan jan lili Enta
sitelen li tan kala Asi

→ **ma mute la len kule ma li lon.** ma insa en ma tomo kin la len ma li ken lon. ma Mewika la len pi ma Mewilen en len pi ma Kaliponija en len pi ma ante li lon. ma Tosi en ma Pasiju en ma Nijon en ma ante mute li sama. ma Sonko li ma suli, taso sina alasa e len pi ma kipisi pi ma Sonko la sina ken ala lukin a. ken lukin la len ni li pali sin pi jan ante taso (sina ken lukin e len lon pi ma insa tu, mi toki e ona lon pini).

jan la ma Antasika li sin. seli ala en moku lili la jan li ken ala lon ona lon tenpo pini ale a! tenpo sin taso la jan li kama. ni li nasa: ma suli ante la kulupu jan li awen lon tenpo suli. taso ona ante la ma Antasika li weka mute. telo mute li lon selo, li ken kama kiwen tan lete; telo ante kin li lete moli. ni la ilo jan li ken ala kama pona lon poka ma. tenpo seme la jan nanpa wan li ni?

ken la tenpo pini suli: jan sona pi kulupu Elena li toki e nasin ma. ona la ma ale li lon sike. sona pona! taso kulupu li lon ma suli a, la ma li wile suli sama lon poka ante sike. ni la ma Antasika o lon! taso sona li ike: sama ni li wile ala; kin la ma Antasika li suli mute ala. taso nimi ma la toki Elena li mama: nasin Antasiko (Ανταρκτικός) li lon poka ante (Αντ-) tan nasin Asiko (Αρκτικός). jan li wile tawa nasin ni la ona o lukin e kulupu mun lon sewi. lukin jan la sijelo kulupu li sama soweli suli Ato (Άρκτος). poka Antasiko la ona li sona ike e ma. nasa ala: kulupu Elena li lon weka suli, li ken ala lukin a.

kulupu ante li lukin ala lukin e ma? toki wan la lukin: poka ante sike la ma lili Lalotona¹ li lon telo seli. ona la mije lawa Tala Ale² li pana e sona mama tan tenpo weka. kulupu mama li pali e ilo telo li kama lukin e ma ale. kulupu walo la mije Siwenson Simi³ li kute, li sitelen e ale lon toki open Mali lon toki Inli kin. lipu ona la mama li lukin e kiwen walo a. ni li ken taso lon poka pi ma Antasika!

taso jan ante la walo li kiwen ala: ma Lalotona la walo ni li nimi *Te tai uka a pia*, anu “telo (*tai*) pi ko walo (*uka*) sama kasi Pija (*a pia*)”. ko telo (*uka*) la jan Simi li pana e kiwen telo (*ice*) lon toki Inli ona; ni la ko li kama kiwen! tenpo mama la kulupu Mali li jo ala e nimi tawa kiwen lete. jan mute li tawa poka walo lon tenpo sin, li lukin ala e ijo jan tan tenpo toki. ken suli la ma Antasika en kiwen walo ona li awen len tawa kulupu.

jan li toki e ni la tomo wawa a li tawa ma Antasika lon tenpo sama. open la jan esun taso li ni, li alasa e ko tan insa soweli. taso jan sona kin li kama: ma ante la jan li sona e nena e lupa, li nimi e ale... ma Antasika kin o len ala. lukin nanpa wan li lon sike #LLLTWAM la jan Papijan Pelinsasen en jan Mikali Lasale⁵ li lukin e walo taso. taso kama li awen la sona li kama: ma suli li lon anpa!

ike la ma li utala e jan. sike #LLLTWAMMMMLLTW la tomo tawa Pelika (*Belgica*) li wile awen lon walo: poka ale li kama kiwen tan weka suno. pimeja li awen lon tenpo suli a! suno li tan ilo taso; moku ale li tan poki. moku sin la waso jaki taso li ken. jan li pakala lon ma lete la waso pimeja walo li awen lon len seli. pona la jan sin li sona sama waso: tomo en len o seli o wawa, la jan kin o ken awen. **I**

¹ toki Mali la ma *Rarotonga*

² toki Mali pi ma Lalotona la nimi li *Te Ariki Tara* ‘Are

³ toki Inli la jan *Stevenson Percy Smith*

⁴ lipu <https://cookislandsdictionary.com/> la nimi *Tacca leontopetaloides*

⁵ toki Tosi en toki Lusi la jan *Fabian von Bellingshausen* en jan *Muxaun Jlasapee*

musi Toki En Tawa

**tan kije En Ken
sitelen li tan jan Ke Tami**

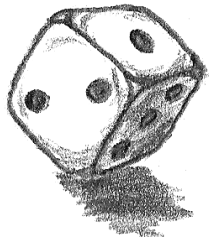
→ **musi Toki En Tawa (D&D)** li musi pi ijo mute. sina ken toki tawa jan ante. sina ken tawa lon ma suli. sina ken utala e ijo monsuta. sina ken musi pona!

musi Toki En Tawa la jan li kama kulupu. ona li toki.

ona li pali e jan pi musi ni. nasin mute li lon. nanpa wan la o lukin e kulupu jan. jan akesi en jan pi wawa nasa en jan lili utala en jan suli en jan lili pi utala ala en ante li ken lon.

nanpa tu la o lukin e nasin pi jan sina. jan li ken utala li ken kepeken wawa nasa li ken pali e telo wawa li ken toki pona tawa jan li ken mute!

tenpo ni la o open. jan lawa li toki e ma pi musi ni. sina lon tomo pi telo nasa anu tomo pi kama sona anu seme? sina lukin e seme?

sina o toki e wile sina tawa jan lawa la toki pi sina mute li kama suli! sina ken tawa li ken utala li ken toki li ken wawa!

jan sina li kama wawa la sina kama jo e ijo wawa nanpa tu anu mute! ijo wawa pi sewi nanpa wan li nanpa mute, anu luka luka luka luka.

kin la jan sina li kama jo e mani mute tan jan ante pi musi ni. sina ken kama jo e ilo utala wawa!

ijo monsuta li seme? ijo wan li ni: ona li jo e lawa pi waso alasa, taso ona li jo e sijelo pi soweli suli. ijo ante li suli mute li pakala e ma tomo mute!

o kepeken musi Toki En Tawa la sina pilin pona! o alasa ni!

I

jan en ma Antasika

tan jan Tumu

→ **suno li sewi la len lete li lon ale.** ale li walo, la pimeja lili li kama tan len. waso pimeja walo li open e tenpo alasa: sinpin sijelo li kama supa la ona li kama tawa telo lon ma walo. telo la kulupu ona li utala e kala e pipi e soweli jaki. taso ma a la ale li walo anu waso. sona ale pi waso ale la ante li lon ala...

taso ante li kama. insa telo la waso li lukin tawa sewi: kiwen walo li mu nasa, li kama pakala tawa poka ale. palisa suli li tu e sewi. ni li kala ala a: tomo jan li kama lon ma Antasika.

ni li tan seme? ken suli la lawa ma li wile e ni: ma o wan, ma lili o ken ala pilin pi ken taso o sewi ala tawa ma lili ante. len li ken kama e pilin ni la nasin lawa li ken ala e ni. len ma o len pi ma Sonko taso.

taso... len ni li awen lon a. tenpo mute la ona li len tawa jan, li lon tenpo wan ni taso:

tenpo sike tu tu la utala musi wan pi ma Sonko ale li lon, sama tenpo Olinpi¹: utala ni la kulupu pi ma lili ale li kama lon ma wan, li utala lon wawa tawa, lon musi sike, lon musi ante. kulupu mute li wan ala li utala la len mute ante li ken lon. tenpo pi open musi la, kulupu mute pi ma ante li kama lon ma supa lon tenpo poka. sinpin kulupu la jan li luka li sewi e len ma ona. kama ale li pini la len li kama lon poka lon nasin linja la sina ken lukin e len ale.

ni la seme li lon len? musi ala la ona mute li sama a. ona mute la nimi ma jelo li lon len loje taso, sama len pi ma Sonko. nasin sitelen nimi li ken ante. ona li ken sama nimi pi ilo linja, li ken sama nimi pi ilo nanpa. ona lili la kule li ante. wan la ma Sinka² li kepeken len laso tan ni: nimi ona li “telo laso”. ante la ma Kansu³ en ma Po⁴ li kepeken len jelo pi nimi loje.

kin la ma li kepeken len wan lon utala wan la len li ken ante lon utala ante. tenpo pini la ma pi kulupu jan ante li pana e nimi ante pi toki ona kin tawa len, taso nimi ni li kama weka lon utala ante, nimi pi toki Sonko taso li awen. ma Lanin⁵ la len li kule mute a lon tenpo pini, taso len li kama loje ale sama len ante. ken la lawa li wile wan e nasin la ona li sama e len.

sina ken kama pilin e ni: “len mute ni li lon la mi o kepeken ona lon tenpo ante mute anu seme?” ken suli la ni li pona ala tan ni: len ni li lon tenpo pi utala musi taso, li toki e jan ma utala taso. utala ni ala la jan li lukin ala li sona ala e len ni la len li nasa a tawa jan ale. ni la len o awen lon tenpo utala ni taso. len o awen lon lon tenpo ante.

open la mi toki e len tu lon. tenpo mute ante la sina ken awen lukin e len ni. seme la ma ni li ken taso, li ken awen e len ona? len tu ni li tawa ma tomo Onkon⁶ li tawa ma tomo Omun⁷. tenpo weka la ma Juke en ma Potuke li lawa e ona tu, la nasin lawa li ante tawa nasin pi ma Sonko. ma Sonko li kama lawa sin e ma tu la lawa li wile pana e pilin ni tawa jan ona tawa lawa ma ante: lawa sin la nasin lawa li awen sama, li awen ante tawa ma ante pi ma Sonko, jan pi ma tomo ni li lawa e ma ona. ni la len ma li lon, li lon utala musi ante mute, li lon tenpo kulupu mute, li lon tomo mute. taso, lon tomo la, len pi ma Sonko li awen sewi tawa len pi ma tomo.

I

¹ tenpo musi Olympics ⁵ ma Liaoning (辽宁)

² ma Qinghai (青海) ⁶ ma tomo Hong Kong (香港)

³ ma Gansu (甘肃)

⁴ ma Bod/Xizang (西藏) ⁷ ma tomo Macao (澳門)

jan li open len e ona tan seme?

tan jan Alonola

→ **tenpo pini mute la** jan li kepeken ala e len. ona li jo e linja mute a. taso linja ni li weka tan sijelo jan. tan seme? jan li wile tawa mute la linja mute li ike. linja mute en len li seli e jan. ma seli la ni li ike. kin la pipi ike li ken awen lon linja li ken pakala e jan. linja mute li awen taso lon lawa lon lupa luka lon poka pi ijo unpa.

tenpo suli la jan li kepeken ala e len li jo ala e linja mute. taso ona li awen lon ma seli. tenpo suli li weka la ona li tawa ma ante: ma ni li lete. ma lete la jan li wile e selo namako. ni la ona li pali e len kepeken selo soweli. tenpo kama la ona li kepeken kin e kasi.

len li seli e jan. taso ona li ken e ijo ante mute! ma pi kasi suli ala la suno li suno e selo jan. ni li ken ike! suno la len li awen e selo. ijo mute a la len li ken awen e selo: jan li tawa lon ma kasi la pipi li tawa ona li wile moku e ona. pona la pipi li ken ala awen lon linja ona tan ni: ona li jo ala e linja mute. taso linja mute li lon ala la pipi li ken pakala e selo. linja kin li awen e selo. jan li jo ala e linja mute la ona li awen e selo kepeken len. pipi en soweli en kasi kiki¹ en kiwen kiki li ken pakala e selo. len li suli a tawa pona sijelo jan.

tenpo pini la jan li alasa e soweli. tenpo alasa la jan li wile e ni: soweli li ken ala lukin e jan. ni la jan li ken kepeken e len! len li kule kasi anu kule ma la jan len li sama kasi anu ma tawa lukin soweli.

len li ilo pona tawa jan. taso ona li ilo taso ala! len li namako. namako? lon a! jan li wile namako e sijelo ona tan ni: ona li wile pana e sona ni kepeken lukin ona: *mi pona lukin / mi jo e mani mute / mi suli a / mi jan lawa*

mi pana e sona pi tan len. mi wile pana e sona pi pali len: tenpo pi open len la jan li jo ala e ilo mute. jan li kepeken e selo soweli. len ona li sama ala len pi tenpo ni. ona li sama lipu len suli. kin la ona li kepeken e len ni sama len lape. jan li kama pali e lupa lon len tawa lawa, li kepeken e linja. linja li awen e len lon sijelo. jan li kama kepeken kin e kasi linja e kasi. len kasi li ken pona lon seli lili lon lete lili kin. jan li wile kule e len ona la ona li kepeken e ko ma anu ko kasi. jan li wile pimeja e len la ona li seli e len.

jan mute li len e sijelo ona la len li kama suli. jan li wile len e sijelo ona tan kulupu. jan li wile ala e ni: jan ante li ken lukin e selo ale ona. jan li wile lon nasin len sama.

len ala la jan li pilin apeja². jan lili li pilin ala e pilin ni. jan suli li pana e pilin ni tawa jan lili – anu jan lili li kama sona e pilin ni. ante la jan mute li pilin lili e pilin pi len ala.

nasin len tawa ma pona

tan jan Masa

→ **lon tenpo pini pi ma Mewika la**, pali ike suli wan li lon: jan pi selo walo li poki e jan pi selo pimeja, li toki e ni tawa ona: o pali. sina pali ala la, anu sina alasa tawa weka la, mi pakala e sina. jan walo li pilin e ni: ona li jo e jan pimeja, jan pimeja li ijo jo. jan pimeja li pali kepeken wawa mute mute lon tenpo suli a, lon seli wawa, la sijelo ona li kama pakala tan pali. taso ona li pini pali la, jan walo li pakala e ona. taso tenpo la, len la, jan pali li tawa weka. pali ike suli ni li lon ma seli taso pi ma Mewika, la jan pali li tawa ma lete, lon weka pali.

taso jan pi tawa weka li taso ala; jan mute pi ma lete li sona e ike suli pi pali ni, li pali e nasin len tan ma seli tawa ma lete. nasin len ni li kama nimi “nasin pi anpa ma” (toki Inli: Underground Railroad), li weka e jan mute a tan pali ike.

pini la len li suli tawa jan: len li awen e selo. len li seli e sijelo. len li namako tawa lukin. len li pona tawa jan. len seme li pona tawa sina? **I**

¹ ijo kiki li sike ala li ken pakala e selo

² pilin ike tan len ala anu pilin ike tan pali ike

mute la, jan li pini e tawa ona lon nasin len lon ma tomo Kenetu (Kennett Square), lon selo pi ma Pensiwenja (Pennsylvania); selo pi ma Pensiwenja la, ma seli li pini, ma lete li open. tenpo la jan suli pi nasin len li kama kulupu lon ma tomo Kenetu, li toki e ijo pali. kin la, ma tomo Kenetu li ma tomo mi.

jan suli wan pi nasin ni li jan Ewije Taman (Harriet Tubman). open la ona li lon ma seli, li pali ike lon anpa pi jan walo. ona li kama weka tan ike, li tawa ma lete kepeken nasin pi anpa ma, taso ona li kama lon ma lete la, ona li pilin e ni: ona o tawa monsi, o weka e jan pali ante tan pali ike. ni la ona li ni; ona li kama lon kulupu pi nasin len, li tawa ma seli lon tenpo sin, li weka e jan ante mute a.

tenpo kama poka la, ma seli en ma lete li kama utala suli tan pali ike lon ma seli. lon pini pi utala suli la, jan lawa Epejan Linkon (Abraham Lincoln) pi ma lete li weka e jan pimeja ale tan pali ike. ona li ni la, nasin len li pini.

ale la, nasin pi anpa ma li weka e jan pona mute tan pali pakala ni pi moli mute. tan ni la, jan li awen pana e sona pi pali pona ona. **I**